

Nr 484

Av herr **Alexanderson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 129 föreslås, att kronan skall få samma rätt som ersättningssökande att hos domstol fullfölja talan mot fiskevärderingsnämnds avgörande enligt lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Förfarandet vid nämnden får i och med den sålunda föreslagna förstärkningen av kronans partsställning en ändrad karaktär. Nämnden kommer nämligen att i väsentligt högre grad än förut framstå som lägsta instans i ett rättsligt förfarande, som kan pågå genom ytterligare tre instanser.

Propositionen har med anledning därav utsatts för en ingående kritik i lagrådet, vilket i stället föreslagit en minskning av instansernas antal, på så sätt att nämnden göres till specialdomstol — närmast jämställd med ägodelningsrätt — från vilken talan fullföljes direkt till hovrätt. Lagrådets förslag står härutinnan i överensstämmelse med uppfattningen hos flera i samband med departementsbehandlingen hörda fiskevärderingsnämnder.

Mot den ordning som skulle bli rådande, om propositionsförslaget genomföres, kan främst göras två anmärkningar.

Införandet av fullföljdsrätt för kronan motiveras i huvudsak med det allmänna intresset av en riktig och enhetlig rättstillämpning med avseende å värderingsgrunderna samt behovet av prejudicerande avgöranden av högre instans i de rent rättsliga spörsmål, som sammanhänger med tolkningen av äldre fiskerättslagstiftning. Under sådana förhållanden framstår det givetvis också som särskilt viktigt, att frågor av denna beskaffenhet hinner passera upp till högsta domstolen, innan ett alltför stort antal avgöranden träffats av fiskevärderingsnämnderna. Det är nämligen att märka, att alla anspråk på ersättning för mistad fiskerätt enligt 1950 års lag vid påföljd av talans förlust skall vara framställda före den 1 januari 1958. Detta betyder visserligen icke att samtliga anspråk därefter omedelbart blir samtidigt prövade, men det medför att den tidpunkt, inom vilken de behandlas, ger föga utrymme för ett tillräckligt antal vägledande avgöranden, om prövningen skall

ske av fyra instanser. Följden härav kan befaras bli, att kronan i avvaktan på prejudikat i viss riktning onödigtvis i många fall finner sig föranlåten att väcka talan hos domstol, blott för att talerätten under tiden icke skall gå förlorad. Genom att förskottsersättningar till de ersättningsökande — intill dess kronan beslutat att ej fullfölja talan — endast förutsättes skola utgå med medgivet belopp kan då uppkomma allvarliga förseningar med ersättningarnas utbetalande.

Ett lika betänkligt fel med den instansordning, som åstadkommes genom Kungl. Maj:ts förslag, är att talan som fullföljts till underrätt nästan alltid kommer att i andra instans handläggas av ett organ med mindre erfarenhet av fiskefrågor och av de särskilda fiskevärderingsrättsliga spörsmål, som uppstår i dessa mål, utan att detta, som vid fullföljd till hovrätt, uppvägs av en sådan domstols bättre möjligheter till överblick och större förutsättningar i övrigt att nå fram till ett riktigt bedömande. Tvärtom är ju t. o. m. underrätternas verksamhetsområden mindre än fiskevärderingsnämndernas, varav följer att vid varje underrätt genomsnittligt kommer att handläggas ett avsevärt färre antal mål av hithörande beskaffenhet än vid var och en av landets tio nämnder. Underrättens prövningsmöjligheter är f. n. endast överlägsna nämndens i det avseendet, att underrätten kan upptaga fullständig bevisning. I själva verket torde emellertid skillnaden härvidlag icke vara så stor, att detta på långt när uppväger nämndens bättre förutsättningar i övrigt att bedöma hithörande frågor. Därtill kommer att de regler, som gäller för underrätts handläggning av tvistemål, vari förlikning är tillåten, (dispositiva tvistemål) icke är väl lämpade för mål av förevarande slag. Någon verklig betydelse som överprövning kan underrättens behandling därför icke väntas få. Handläggningen där blir i stort sett bara en tidsödande och dyrbar procedur utan att därmed säkerheten i avgörandet ökas eller större enhetlighet i bedömningarna åvägbringas.

I övrigt får jag beträffande lagrådets erinringar mot propositionen hänvisa till denna (s. 21 ff).

Ett instanssystem mot vilket så starka invändningar kan resas är enligt min mening icke godtagbart ens som ett provisorium för några få år. Vill man därför genomföra fullföljdsrätt för kronan, vilket i och för sig torde vara lämpligt, återstår inga andra utvägar än att antingen såsom lagrådet föreslagit omskapa fiskevärderingsnämnden till en specialdomstol av i huvudsak samma karaktär som en ägodelningsrätt eller utan sådan ändring låta fullföljd ske direkt till hovrätt eller avskaffa nämnderna och hänvisa ärendena exempelvis till ägodelningsrätt. Sistnämnda båda alternativ kan dock genast avföras ur diskussionen.

Jag vill därför i alla delar instämma med lagrådet i dess till protokollet uttalade uppfattning i denna fråga.

Angående erforderliga ändringar i 1950 års lag anser jag mig kunna hänvisa till vad lagrådet yttrat därutinnan.

Jag har därjämte funnit mig böra i motionen införa ett förslag till utformning av de behövlige lagändringarna.

Med anledning av vad ovan anförts hemställer jag,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

LAG

om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Härigenom förordnas, att 3—7 §§ lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en eller flera suppleanter.

Ordföranden och suppleant för honom skola var lagkunniga och erfarna i domarevärv.

Övriga ledamöter och suppleanter för dem böra vara allmänt betrodda och väl förtrogna med ortens förhållanden.

4 §.

Angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål, dock med följande avvikelser:

1. Vid uppskjuten huvudförhandling skall målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Ha de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages.

Parts utevaro från nämndens sammanträde utgöre ej hinder för målets handläggning och avgörande.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Dom skall meddelas inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

3. Äro särskilda skäl därtill, äge nämnden, utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande förordna, att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas.

4. Kronan vare pliktig att, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Lagen om fri rättegång skall äga tillämpning i mål som här avses.

5 §.

Ordföranden äge besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt.

Yppas vid överläggning i nämnden skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter ha säte i rätten. Vid omröstning säge ordföranden sin mening först.

6 §.

Talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt enligt vad som i allmänhet är stadgat om fullföljd av talan mot dom eller beslut i tvistemål; dock vare särskild vadeanmälan mot dom av nämnden ej erforderlig, och part äge inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. 50 kap. 2 § rättegångsbalken skall ej äga tillämpning.

Mot beslut rörande förskott skall talan föras särskilt. Mot hovrättens beslut i dylik fråga må talan ej föras.

Där ej annat föranledes av 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken, skall kronan städse själv vidkännas sina kostnader i hovrätten eller högsta domstolen, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan.

7 §.

Konungen föreskriver, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skola höra.

Konungen meddelar tillika de närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag som i övrigt finnas erforderliga.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Lagen äge ej tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet.

Vid lagens ikraftträdande anhängigt mål, som handlagts enligt äldre bestämmelser, äge nämnden företaga till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Stockholm den 2 april 1957

Erik Alexanderson